Frit Danmark

2. Aarg. Nr. 12 | Udgivet af en Kreds af Danske | Marts 1944

Stands de nazistiske Massearrestationer og Deportationer

Det er tilsyneladende en stille Tid i Danmark. Efter de voldsomme Begivenheder umiddelbart efter Augustdagene virker det paa mange, som om Udviklingen var ved at gaa i Staa, og nogle henfalder til Pessimisme, andre opfatter Tilstanden som en Stilhed før Stormen, hvormed de hentyder til den Invasion, som Europas undertrykte Folk med stigende Utaalmodighed venter paa.

Men det er kun tilsyneladende, der hersker Stilhed i Danmark. De illegale Bevægelser har *deres* Arbejde at udføre, og enhver, der har blot den ringeste Tilknytning til Frihedskampen, vil vide, at her arbejdes saa energisk som nogensinde. Men ogsaa vore Undertrykkere arbejder med Iver, der lader formode, at de betragter disse Dage som en Forberedelsens Tid. Ogsaa de venter Invasion. Og det er ikke kun ved de berømmelige »Vestvolde«, de udbygger deres Stillinger. Ogsaa i Baglandet søger de at betrygge deres vaklende Positioner, og hvornaar har Voldsmænd vidst anden Udvej til at styrke deres Magt end ved yderligere Anvendelse af Vold. Jo flere Lig, de staar paa, des større forekommer de sig selv. Derfor arbejder Hr. Best's Gestapofolk for Tiden med en Iver som ingensinde tidligere, men i det skjulte og omgivet af den største Hemmelighedsfuldhed. Der lyder ingen Sejrsfanfarer, og ingen Særmeldinger fra Dagmarhus forkynder Antallet af uskadeliggjorte Modstandere. Nazisterne forstaar tilfulde, at jo mindre Befolkningen ved om det, der foregaar, des større Chancer har de for at bevare Illusionen blandt mange danske Statsborgere om, at der hersker Ro i Landet, og des større Chancer har de for i Fred at kunne fortsætte deres morderiske Anslag mod Frihedskæmperne. Rygter gaar der selvfølgelig Mand og Mand imellem om de mange Arrestationer — men Rygter er der saa mange af. De skaber oftest kun Usikkerhed. Nazisterne selv siger intet. De danske Myndigheder er det forbudt at tale, oftest gives der dem overhovedet ingen Oplysning om, hvad der foregaar. Og med god Grund. Usikkerhed skaber ingen Aktivitet, og netop paa denne Usikkerhed bygger Nazisterne.

Derfor skal det siges her, saa enkelt og ligefremt, at ingen kan misforstaa det:

Tyskerne arresterer for Tiden danske Statsborgere i et Omfang som ingensinde tidligere.

Fra 30 til 50 Landsmænd bliver daglig sat fast af Gestapo Landet over. Nogle enkelte frigives atter ret hurtigt, de fleste stuves bort i tyske Fængsler her i Landet, i Horserødlejren og andre Opsamlingslejre, for senere at deporteres til Tyskland. Danske Myndigheder underrettes kun efter tysk Forgodtbefindende, de paagældendes Familie tør ikke tale for højt om Sagen for ikke »at skade«, den frie Presse kan i Almindelighed umuligt afse Plads til at bringe Navnene paa samtlige arresterede, og Resultatet bliver det af Nazisterne ønskede: Ukendskab til de virkelige Forhold gør Befolkningen usikker overfor de Kendsgerninger, der kommer til dens Kundskab, og Nazisterne kan fortsætte deres Terroraktioner uden at mødes af den samlede Befolknings Harme og Modstand.

HVAD KAN DER GØRES?

Besættelsesaarene har vist adskillige Eksempler paa, at en enig og beslutsom Optræden fra Befolkningens Side saavel lokalt som i Landsmaalestok i givne Situationer kunde tvinge Nazisterne paa Tilbagetog. Ogsaa de stedfindende hensynsløse Massearrestationer vilde kunne begrænses nu, hvor Meddelelse derom er kommet til Folkets Kundskab, dersom enhver, der paa den ene

eller anden Maade har med Tyskere at gøre, paa Embeds Vegne eller i Forretnings Medfør, Enkeltpersoner saavel som Foreninger og Organisationer, klart og utvetydigt som i Augustdagene lader Tyskerne forstaa, ikke alene i Ord, men nok saa meget i Gerning, at disse hemmelige Massearrestationer ikke tolereres af det danske Folk, og at de uvægerligt vil blive besvaret med øget Modstand, med yderligere Forringelser og Forsinkelser af alt Arbejde for Værnemagten.

MEN OGSAA ET ANDET SPØRGSMAAL MELDER SIG

nemlig Forsorgen for de arresteredes Efterladte. Mange af disse staar paa Grund af Uerfarenhed og Uvidenhed fuldstændig hjælpeløse i Tilfælde af Forsørgerens Arrestation. Der foreligger Eksempler paa, at Kvinder, hvis Mænd er sat fast af Tyskerne, har solgt alt, hvad der fandtes af salgbart i Hjemmet for blot at skaffe Penge til de nødvendigste Udgifter. Her hjælper det lidet, at de paagældende til sin Tid vil kunne kræve Erstatning for, hvad de har mistet og lidt, — det er i Dag, de haardest trænger til Hjælp, og de illegale Organisationer og Grupper har her en stor og vigtig Opgave: De bør, straks Arrestationerne har fundet Sted, — under Iagttagelse af fornødne Forsigtighedsforanstaltninger, — opsøge de Efterladte og søge at hjælpe dem tilrette paa enhver Maade, saaledes at der til Sorgen og Bekymringen over Tabet af den arresterede ikke føjes Vanskeligheder af økonomisk eller praktisk Art. En saadan hurtig og effektiv Hjælpeaktion er af den allerstørste Betydning for Bevarelsen af Frihedsfrontens høje Moral.

DE ARRESTEREDES SKÆBNE

Herom vides i Almindelighed kun meget lidt, men saalænge de befinder sig indenfor Landets Grænser, er der dog, omend ringe, Mulighed for at holde sig underrettet. Det synes imidlertid, som om de arresterede, efterhaanden som deres Sager er »behandlet«, alle skal deporteres. Danske Jøder er ført til Theresienthal i Tusindtal, 143 danske Kommunister, som den 29/8 sad interneret i Horserødlejren, og som danske Myndigheder dermed direkte overleverede til Tyskerne, er ført til Stutthof ved Danzig, Folketingsmand Aksel Larsen samt foreløbig andre arresterede Patrioter er ført til Oranienburg og andre Koncentrationslejre i Tyskland, og hertil kommer de mange Hundreder, som afsoner Straffe i tyske Fængsler og Tugthuse, fordi de har arbejdet i Fædrelandets Interesse. Det forlyder med Bestemthed, at 18 jødiske Medborgere skal være døde i Theresienthal, og det vides, at 3 af Kommunisterne i Stutthof er afgaaet ved Døden, nemlig Maler Kr. Nytorp, København, Installatør Chr. Callesen, Haderslev, og fhv. Skolelærer Albert I. Andersen, Odense. Som Dødsaarsag angives Hjernebetændelse, men Dødsfaldene kan sikkert alle føres tilbage til den Behandling, vore Landsmænd er underkastet i de tyske Lejre og Fængsler. FRIT DANMARK's nyligt udsendte Særnummer, hvori vi gengav Minister Mohrs Indberetninger til Udenrigsministeriet om danske Arbejderes Skæbne i tyske Fængsler og Fangelejre, gav et rystende Billede af den umenneskelige Brutalitet, hvormed Nazisterne behandler deres Fanger.

Der er ikke Tvivl om, at de arresterede Patrioters Kaar vilde være ialtfald noget bedre og — med Tysklands forestaaende Sammenbrud for Øje — betydelig tryggere i Danmark, og *enhver ærligt tænkende Dansker bør derfor medvirke til, at de deporterede snarest føres tilbage til Danmark.*

Rejs Spørgsmaalet Mand og Mand imellem. Medvirk til, at Foreninger, Organisationer og fremstaaende Enkeltpersoner mundtligt eller skriftligt ved Enkelthenvendelser eller ved Deputationer rejser Kravet overfor Tyskerne. Det er en stor Opgave. Her rækker enkelte og spredte Røster ikke. Det maa være hele Folket, som rejser Kravet om at faa sine Frihedskæmpere tilbage til Danmark. Det er ikke alene en Opgave for Frihedskampens aktive Folk, men en simpel Pligt for enhver Dansker saaledes at afbetale en ringe Del af den Gæld, hvori den danske Nation staar til dem, der satte alt ind, for at Danmark kunde bestaa.

Lad Protesterne mod Deportationerne feje som en Foraarsblæst over Landet.

Vi ønsker vore fangne Landsmænd tilbage til Danmark!

Brænd ikke Frit Danmark, naar De og Deres Venner har læst det, men send Bladet til Bekendte paa Landet.

DANMARK SET UDEFRA

EN BERETNING FRA VOR MINISTER I U. S. A., HENRIK KAUFFMANN

Scavenius førte som bekendt sin Politik ud fra den lige saa umoralske som forkerte Opfattelse, at det under *alle* Omstændigheder var nødvendigt at holde sig gode Venner med Tyskland, medens det under *ingen* Omstændigheder var Ulejligheden værd at søge at skabe os Agtelse i den frie Verden; vandt de Allierede Krigen, vilde de alligevel af politiske Hensyn behandle os fair — havde vi maaske bagefter maattet bøde for vor Stilling i Krigen 14—18?

Der var en Tid, hvor denne lurvede Opfattelse vandt en vis Genklang hos Danskerne, men lykkeligvis var vi for sunde til at blive Forgiftningens Ofre, og i Aaret 1944 er der ikke mange Danske, som ikke føler det som en Befrielse, at vi er med i Kampen paa de Allieredes Side.

Selv om Scavenius-Politikken nu er Historie, er det dog af stor Betydning at faa Beviser for, hvor falsk og farlig den var. Dette fremgaar med al ønskelig Tydelighed af en omfattende Skrivelse med Bilag, som vor beslutsomme Gesandt i Washington, Henrik Kaufmann, har tilstillet sine Kolleger i de neutrale Lande og de frie danske Organisationer, og som FRIT DANMARK herved citerer i Uddrag (Udhævelser foretaget af Redaktionen).

I September 1942 udtaler Kauffmann i et Memorandum til sin Kollega i London, Grev Reventlow, med Hensyn til de Muligheder, en dansk Regering stod overfor den 9. April 1940:

»For Krigens Udfald har Valget af den ene eller den anden Løsning næppe spillet nogen Rolle af Betydning; men den Tilstand, der skabtes i Danmark ved de Beslutninger, der blev truffet den 9. April 1940, er ikke uden sine særegne Faremomenter for Landet og Folket, især paa længere Sigt, og at tale Danmarks Sag i Udlandet er blevet en ofte vanskelig Opgave.

Der er mange i Udlandet, der ikke kender vor Tvangssituation til Bunds og derfor har svært ved at forstaa, *at den danske Regering kunde bekvemme sig til at spille en Quasi-Vasals Rolle for Hitler*, og der er ogsaa mange, der ikke er saa tolerante, at de kan sige, »at forstaa alt, er at tilgive alt«, og som føler, at uanset hvad en dansk Regering trues med, burde den ikke give efter.

Det anføres ofte hjemme, at det ikke er gørligt for Folk udenfor Danmark at dømme retfærdigt om danske Forhold efter Besættelsen. Paa samme Maade er det svært i Danmark at gøre sig en rigtig Forestilling om, hvorledes Danmarks Holdning bedømmes i Udlandet, og hvilken Virkning dette kan faa for Danmarks Fremtid...«

»*Hvis det ikke var for den frie danske Bevægelse, vilde Danmarks Navn i de demokratiske Lande være lidet værd, og alle Danskes Stilling i den frie Verden forlængst være blevet uholdbar.* At Danske i Hjemlandet kun kan gøre lidet, er det muligt at finde megen Forstaaelse for i Udlandet; men hvis Danske uden for Hitlers Magtomraade ikke havde turdet tale frit og gøre en Indsats sammen med de Lande, der har erklæret, at de ogsaa kæmper for Danmarks Befrielse, vilde vore Landsmænd i De forenede Stater og andre Steder i Verden *helt og holdent være sat i Klasse med Aksemagternes Forbundsfæller*

saavel moralsk som økonomisk og retslig, ikke alene til Fornedrelse af dem selv, men *til Skade for Nationens hele Fremtid*...«

»Adskilligt, som er sket siden 9. April 1940, har rigtignok haft den Virkning i nogen Grad at nedbryde Tilliden til Danmark i Udlandet. Ihvorvel det saaledes er en Kendsgerning, at Danmarks Tilslutning til Anti-Comintern Pagten kun fremkom under haard tysk Tvang, *er der mange i Udlandet, der ikke forstaar, hvorledes den danske Regering kunde faa sig til at gaa med til dette Skridt.*

Det vil være til ubodelig Skade for Danmark og for vort Lands hele Fremtid, hvis Danmark i Udlandets Bevidsthed gradvis glider over i Kategorien af Lande som Ungarn, der betragtes som Aksemagternes halvvejs frivillige Medarbejder... Adskillige Venner af Danmark mener, at det for Eksempel vilde have været bedre, om den danske Regering havde sat haardt imod haardt dengang, den blev opfordret til at tiltræde Anti-Comintern Pagten, uanset, at dette vilde have ført til Indførelsen af direkte tysk Styre i Danmark.

Kong Christians Anseelse uden for Landets Grænser er stor, og alle beundrer den Værdighed og Styrke, med hvilken Kongen har røgtet sit tunge Hverv, men det er den almindelige Opfattelse, selv blandt oprigtige og forstaaende Venner af Danmark i de demokratiske Lande, at Regeringen ikke altid har vist den fornødne Styrke og Værdighed, *bl. a. ved Erklæringen af 8. Juli 1940, der gjorde et større Skaar i Danmarks Ære end Regeringsbeslutningen af den 9. April.*

Om nogle af Regeringens Medlemmer, især Scavenius og Gunnar Larsen, drages det ikke længere i Tvivl, at de ganske og aldeles har sat deres Kort paa den tyske Hest. Det er imidlertid ugørligt helt og holdent at koncentrere det politiske Ansvar paa enkelte Personer. Naar det gælder store Spørgsmaal, maa den samlede Regering og tillige Rigsdagen tage det politiske Medansvar, efter som den samlede Regering og Rigsdagen (eller dens Repræsentanter) har godkendt Skridtet, enten dette saa er sket udtrykkeligt eller indirekte derved, at Kabinetsmedlemmerne er forblevet siddende i Regeringen eller at Rigsdagen ikke har unddraget Regeringen sin Tillid...«

Som man ser, giver Minister Kauffmann Punkt for Punkt Udtryk for de samme Synspunkter, som til Stadighed er blevet fremsat af den hjemlige Frihedsbevægelse, saalænge der sad en dansk Regering. — Efter 29. August 1943 fremkom der fra en Række frie danske Organisationer i Udlandet Ønske om at oprette et dansk Raad af regeringsmæssig Karakter, omfattende hele den frie Verden. I en Skrivelse af 22. Sept. 43 tager Kauffmann Afstand fra denne Tanke, idet han bl. a. skriver:

»Ved Tysklands Indførelse af Militærdiktatur i Danmark i Slutningen af August Maaned er det danske Folks Holdning blevet klarlagt paa utvetydig Maade, og *Opgaven at tale Danmarks Sag i Udlandet er blevet væsentlig lettere.* Hensynet til en legitim, omend ufri dansk Regerings Omdømme i Udlandet er faldet bort, nu da Konge, Regering og Rigsdag ikke længere formelt lægger Navn til, hvad der sker i Danmark. Det er derfor naturligt, at Spørgsmaalet om Skabelsen af et dansk Organ i Udlandet af regeringsmæssig Karakter igen er blevet taget op til Overvejelse af Danske og andre, som er interesseret i vort Lands Velfærd og Fremtid...«

»Kongen er imidlertid nu som før i Danmark, og der er ikke fra Danmark undkommet noget Medlem af Regeringen eller andre Personer med Mandat til at danne en ny midlertidig Regering i Udlandet. En dansk Exil-Regering, der ikke er udnævnt af de efter vor Grundlov dertil kompetente Myndigheder, vilde ikke hvile paa forfatningsmæssigt Grundlag og vilde derfor ikke have Legitimi-

tetens Præg. Den vilde med andre Ord savne en af de efter min Opfattelse væsentlige Egenskaber hos en Exil-Regering, Evnen til til at bevare den konstitutionelle Kontinuitet . . .«

Ogsaa i denne Betragtning, der hviler paa sundt demokratisk Grundlag, er Minister Kauffmann i fuld Overensstemmelse med den danske Hjemmefront.

— Pladshensyn tillader os ikke at komme nærmere ind paa den omfangsrige Skrivelse, der ogsaa omfatter Ordlyden af den Overenskomst, Kauffmann den 9. April 1941 underskrev om en fælles dansk-amerikansk Administration af Grønland indtil Krigens Afslutning. Overenskomsten i Forbindelse med den tilhørende Noteudveksling med De forenede Staters Udenrigsministerium er Dokumenter, der uddyber vor Forstaaelse af Situationen, som den forelaa og styrker vor Overbevisning om, at vor Gesandt handlede til Danmarks Bedste og sikrede os en goodwill i den frie Verden, som vi ikke havde kunnet undvære. Hans Handling medførte som bekendt, at han blev afskediget af den danske Regering og sat under Tiltale, men enhver kan se, at hans ranke og frygtløse Holdning vil faa en meget stor Betydning for vort Lands Skæbne.

Den 30. August 1943 sendte Minister Kauffmann de danske Missionschefer i Stockholm, Madrid, Lissabon, Bern og Ankara en telegrafisk Meddelelse om sin Redebonhed til Samarbejde og Støtte til Løsning af eventuelle Vanskeligheder ved Fortsættelsen af deres Virksomhed. Det var ikke alene moralsk Støtte, Kauffmann kunde tilbyde sine Kolleger, men ogsaa den nødvendige økonomiske Hjælp, idet en Trediedel af Nationalbankens Guldbeholdning er bragt i Sikkerhed i Amerika, og takket være den amerikanske Stats Beføjelser til den danske Gesandt, har Ministeren Raadighed over disse og andre Midler, som nu muliggør vore Legationers Opretholdelse i de allierede Lande.

Minister Kauffmanns Skrivelse er ved Siden af de faktiske Oplysninger, den bringer, et Aktstykke af menneskelig Interesse, forsaavidt en Skikkelse, der ikke før har været almindelig kendt, herved træder frem som en myndig og bevidst Personlighed, hvis Navn med Rette har vundet Klang blandt alle danske Patrioter.

Kirkens Stilling

Fra en kendt Præst i Folkekirken har vi modtaget følgende Artikel:

Den danske Kirke har gennem Aarhundrederne modtaget stærke Impulser udefra, men Aanden i den blev dansk og blev det mere og mere. Siden Reformationen kom de vigtigste fremmede Indflydelser sydfra: det gælder fra Reformationen selv over Pietismen ned til vor Tids Barthianisme. Men derfor blev den danske Kirke alligevel ikke fortysket. Det laa i, at det var gode danske Mænd, som formidlede de tyske Indflydelser. Peder Palladius og Hans Tausen og Kingo vidste, hvad Sprog de talte; Brorson begyndte at digte Salmer, for at hans Menighed i Tønder kunde blive fri af de tyske, og vore Dages barthianske Præster er ogsaa 100 %'s danske Mænd, selv om de ikke læser andet end tysk Teologi. Den danske Salmebog har Impulser fra mange Sprog og Folk, men ingen Bog er saa dansk som den.

Man kan altsaa ikke sige, at den danske Kirke har haft for Vane at afvise nye Tanker, der kom sydfra, eller fordi de kom sydfra. Men ikke desto mindre har vor Kirke praktisk talt eenstemmigt afvist Nazismen fra første Færd af. Forklaringen herpaa er ligetil. Den danske Kirke er jo *Kirke*. Den

tjener *Gud*. Og nu kom Nazismen og sagde, at den skulde tjene *Staten*. Staten var totalitær; den vilde ha' sine Borgere ikke blot med Hud og Haar, men med Sjæl og Sind. Dette Princip førte til Kirkekamp i Nazismens eget Fædreland, og det gik ligesaadan i Norge. Her i Danmark naaede Tanken overhovedet ikke ind. Kirken afviste den paa Forhaand. Denne Afvisning var et Standpunkt, som Kirken ikke havde svært ved at finde, for Problemet var ikke nyt. Allerede Apostlene sagde: Man skal adlyde Gud mere end Mennesker.

I den danske Kirke blev det hurtigt et Slagord at kalde Nazismen en ny Religion. Det var vist i Virkeligheden for megen Ære at gøre den; men vist er det, at dens Raceteori stred mod Kristendommens Lære om alles Lighed for Gud; dens Teori om det nordiske Menneskes Fortræffelighed stred mod Kristendommens Tale om, at vi alle har forbrudt os mod Guds Bud; dens Teori om det oprette og heltemæssige Menneske stred mod Evangeliets Budskab, som et Menneske maa finde sig i at modtage som en ufortjent Gave. Og der var meget andet i Nazismen, som nu snart i mange Aar fra danske Prækestole er blevet betegnet ikke bare som en ny Religion, men som det rene Djævelskab.

Efter den 9. April stod de danske Præster nogenlunde eenstemmigt som loyale Embedsmænd bag vor lovlige Konge og Regering. Selv om det for mange af dem ofte kneb. De talte nødig om det, og Præster er gennemgaaende ikke meget politisk indstillede; men for mange, maaske de fleste, stod det saadan, at det havde været bedre, om vi havde gjort den Modstand, vi kunde — og taget Følgerne. Præster er vant til at tænke over Sagerne, og de danske Præster kunde godt se, at Ordningen af 9. April var en alenlang Løgn. Alligevel var de loyale. Man kan ikke sige, at de bøjede af i deres Prækener af Hensyn til Regeringen; for de sagde aabent om Søndagen, hvad Teksten bød dem. Derimod var der et andet Hensyn, som nok vejede til for de fleste: de talte nødig (men kunde dog blive drevet til det) om den tyske Jødeforfølgelse, — fordi de danske Jøder bad dem saa mindeligt om ikke at henlede Opmærksomheden paa dem.

Men der er noget andet, som er vigtigere endnu. Efter den 9. April stod rundt omkring i Sognene, særlig paa Landet, *Præsten* som Befolkningens nationale Fører. Vi har i disse Aar vidst, hvor vi havde Præsterne — og lad os tilføje: Lærerne. Danmarks Præster vil engang se tilbage paa deres Stilling og Betydning i disse Aar med Taknemmelighed — og Ydmyghed — og en lille Smule Stolthed. Det var Præsten, der blev Sognets Samlingsmærke i national Henseende; det var ham, som traadte ind for den danske Enhedsfront; det var ham, som arrangerede de mange nationale Møder og var Ordfører paa dem; Præstegaardene var Arnesteder for Danskhedens Bevarelse og det nationale Sammenhold.

Saa kom den store Lettelse den 29. August. I Tiden derefter gjaldt det som aldrig før om Bevarelsen af Sammenholdet; vi ved jo nok, at Begivenhederne skete i Byerne, og at man mange Steder paa Landet, hvor man havde mærket meget mindre til Besættelsen, havde lidt svært ved at forstaa dem. Men her maa det igen siges, at Præsternes Stilling var klar. De gjorde sig ingen Illusioner om, hvad den nærmeste Fremtid kunde komme til at bringe, de havde fulgt bedre med end de fleste i de norske Forhold. Men de drog et Lettelsens Suk, fordi Løgnen af 9. April nu var til Ende, og saa tog de fat og gjorde, hvad de kunde — i Tusinder af Taler og Titusinder af Samtaler — for at bevare Sammenholdet. Det var ikke vanskeligt at bevare det, for vort Folk er sundt og holder af Frihed og Sandhed, men Præsterne gjorde deres, og de gjorde det ikke forgæves.

Den danske Kirke har hverken efter den 9. April eller efter den 29. August ønsket nogen Kirkekamp. Til syvende og sidst tjener den en højere Herre end nogen jordisk Magthaver, og den skal tjene vort Folk med Hans Evangelium, saalænge den overhovedet kan faa Lov til det. Der skal jo to til at slaas, og man har ikke haft Indtryk af, at de tyske Ledere har været interesseret i at yppe Kiv med Kirken. Men fra Tid til anden har vor Kirkes Mænd i og for sig givet Anledning dertil.

Som bekendt blev der fra mange Sider protesteret mod Jødeforfølgelserne sidst i September. Blandt de første Protester var vore Biskoppers. Og da Protesten — hvad man heller ikke havde regnet med — ikke blev taget til Følge, blev den sendt ud til Præsterne og læst op i Kirkerne over hele Landet den følgende Søndag. Paa den Maade blev Protesten omgaaende kendt overalt. Ved flere an-

dre Lejligheder har Biskopperne sagt fra, uden at de paa denne Maade har meddelt Offentligheden det; nogle af Tilfældene er kommet frem i den frie Presse, andre har de forskellige Biskopper givet Præsterne Besked om underhaanden.

Men saadanne mer eller mindre isolerede Protester er ikke det vigtigste. Vigtigere er Kirkens Røst, som lyder hver Søndag paa de tusind Prækestole. Men det kan da ikke komme vort Forhold til Tyskland ved, siger man maaske; for Præsterne skal jo ikke tale Politik paa Prækestolen, det har vi da altid været enige om. Nej, det skal de ikke. Men det, som Tyskerne laver her i Landet, har virkelig heller ikke noget med Politik at gøre. Derimod har det noget med Vold og Uret og Løgn at gøre. Og Præsterne er sat til at tale om Guds Bud, og de gaar bl. a. ud paa Retfærdighed og Sandhed.

Naturligvis skal Præsterne tale til de Mennesker, som sidder i deres Kirker, og Tyskerne sidder der jo ikke. Men Præsterne skal hjælpe deres Menigheder til ikke at faa deres *Retsopfattelse* sløvet derved, at de vænner sig til, at Retten ustandselig krænkes. Derfor maa Menigheden heller ikke glemme den retsstridige og voldelige Forfølgelse og Bortførelse af danske Statsborgere for deres Races eller partipolitiske eller nationale Stillings Skyld. Smerten over denne Uret og Medfølelsen med dens Ofre maa holdes levende, indtil Uretten er hævet og vore Landsmænd hjemme og fri. Den danske Retsbevidsthed er forankret i vort Folk af Kristendommen; vi sætter et stort Apparat i Sving, og vi giver Retten Tid, for at den kan skifte lige — i Modsætning til den korte Proces, man praktiserer andre Steder og nu har indført paa dansk Jord.

Det hører ogsaa til Kirkens Kald at staa Vagt *om Sandheden.* Ogsaa her har Præsterne en bydende Opgave overfor deres Menigheder: at de ikke mister Sansen for Sandhed i denne Tid, hvor vi fyldes med Løgne. Det er i høj Grad Sandheden uvedkommende Hensyn, der bestemmer, hvad der bringes til Offentlighedens Kundskab — og dette er ikke undergivet Ytringsfrihedens Kontrol. Tyskerne hjælper ganske vist selv godt til paa disse Omraader, for deres Censur af Presse og Radio er saa grov, at et Barn kan gennemskue den, — tænk f. Eks. paa deres Krav om ligelig Omtale af Kaj Munk og Fiskehandleren. Men denne Censur er ligefuldt forløjet, og den skal ikke faa Lov at smitte vort Folk.

Vor Kirke har nogle gamle Løfter, Præsteløfterne. De er ofte blevet kritiseret, for nogle siger, at i aandelige Ting skal man ikke binde Folk med ydre Løfter, og til daglig spiller de næppe nogen videre Rolle. Men de er dog gode, gamle Udtryk for den danske Kirkes Opfattelse af, hvordan en ret Præst skal være, og i givet Fald er de gode Rettesnore for Kirkens Liv og Kamp. Det hedder i Præsteløftet bl. a., at Præsten lover at bekæmpe saadanne Lærdomme, som strider mod Folkekirkens Trosbekendelser. Og det er der meget i Nazismen, der gør. Og først og fremmest taler Præsteløftet om, at Præsten skal forkynde Guds Ord rent og ret ud fra de profetiske og apostoliske Skrifter. Og der er meget hos Profeterne og Apostlene, som vore Dages Tyskland forsynder sig groft imod.

Og hertil kommer endelig den Erkendelse, som deles af praktisk talt alle danske Præster, at det danske Folk og det danske Land er betroet dem og givet dem af Gud. Et berømt Ord i Kristendommen lyder: vort Borgerskab er i Himlen. Men det betyder ikke, at vort jordiske Borgerskab skal være os ligegyldigt — eller rettere bare *kan* være det. Tværtimod. For Jesus selv var det saadan (skrev den store Englænder Dean Inge engang), at Tanken paa den Skæbne, der ventede hans Hovedstad Jerusalem, bragte de sjældne Taarer op i hans Øjne. Danmarks Kristne regner deres danske Borgerskab med alt det, som er indeholdt deri, for at være Guds store Gave til os og en jordisk Nødvendighed. Som vor store Grundtvig har lært os det: Menneske først og Kristen saa, og Folkeliv og Kirkeliv kan ikke skilles ad. Derfor staar den danske Kirke, som den staar: I Aandens Kamp for Danmarks Frihed.

Landsmand! — Skriv dette af og send det videre!

Kirken i Rusland

Paa det svenske Forlag »Natur og Kultur« er nylig udsendt en Bog af megen aktuel Interesse for dem, der nærer Ønske om at hugge sig Vej frem gennem Hitler-Propagandaens Jungle til Sandheden om Forholdene i Sovjetunionen. »Sandheden om Religionen i Rusland« hedder Bogen. Den er det første officielle Livstegn fra den ortodokse Kirke i Sovjetunionen til Udlandet og bestaar for Størstedelen af Opraab, Breve og Artikler, forfattet af den nuværende Patriark *Sergius* og andre af den ortodokse Kirkes ledende Skikkelser.

Man faar det Indtryk, at de russiske Præster udtrykker sig med nøgtern Forsigtighed: den ortodokse Kirke har ikke haft blide Kaar i Sovjetunionen, hvor det kommunistiske Parti jo har antaget den antireligiøse Ideologi og støtter dens Udbredelse, et Forhold, som »selvfølgelig bedrøver Kirken dybt«. Men naar det Verden over har været meddelt, at Kommunisterne har forfulgt de Kristne paa Grund af deres Religion, saa er dette ikke rigtigt, siger den russiske Kirkefader: Staten fratog Kirken dens vældige Godser og Rigdomme, — som det skete ved Reformationen i alle europæiske Lande —, men om Forfølgelse har der kun været Tale i de Tilfælde, hvor Præsterne eller Menighedens Medlemmer i Ly af deres Religion søgte at modarbejde Sovjetstaten. Patriarken fremhæver, at Adskillelsen mellem Stat og Kirke i Virkeligheden aabnede Vejen for en renere apostolisk Forkyndelse end Kirkens tidligere verdslige Magtstilling.

I Henhold til et Regeringsdekret fra Januar 1918 sikredes i Sovjetrusland Retten til Religionsfrihed — saalænge den ikke er statsskadelig, og dette Dekret, hvis Bestemmelser er optaget i de senere Forfatninger, har muliggjort den ortodokse Kirkes Bestaaen i Sovjet.

Den bestaaende russiske Kirkes Tjenere har altsaa ikke talt Gudløshedens Dyrkere midt imod, de har valgt at betragte den Myndighed, de maatte bøje sig for, som et Udtryk for Guds Vilje, og saa er de blevet hos deres Folk og har efter bedste Evne søgt at hjælpe og vejlede troende Sjæle — ud fra den kristne Betragtning, at netop nu kunde Kristendommens Tjenere ikke undværes.

At det russiske Folk er et dybt religiøst Folk, derom kan ikke tvivles, »et gudbærende Folk« kalder Patriarken det, og dets Religiøsitet har gennem Aarhundreder været uløseligt sammenknyttet med Kærligheden til Ruslands hellige Jord: Man kunde vel skille Staten fra Kirken, men skille Fædrelandsfølelsen fra den, det lader sig ikke gøre. Og da Hitler begyndte sit Hagekorstog mod Sovjet og som »den kristne Befrier« lod sine myrdende og plyndrende Hære vælte ind over Ruslands Jord, da mødte de russiske Kristne ham med samme Mod og uforsonlige Had som de gudløse Bolsjevikker. Historien viser, at den ortodokse Kirke altid gennem Tiderne har kæmpet Side om Side med de verdslige Herskere, naar det gjaldt Ruslands Forsvar, og det samme sker i Dag. Saa tidligt som i Juni 41 udsendte Sergius et Hyrdebrev til den ortodokse kristne Kirkes Børn og deres Hyrder med en lidenskabelig Opfordring til at være rede til at ofre Livet i Kampen mod Ruslands Fjende.

Der er Grund til at tro, at Kirkens Betydning er vokset i disse Aar, hvor det russiske Folk har været udsat for store sjælelige Lidelser, i hvert Fald er den blevet en Faktor, hvis Bestaaen Sovjetstyret ikke ønsker at vanskeliggøre, hvad f. Eks. Tilladelsen til at vælge en officiel Patriark er et tydeligt Tegn paa.

Der er, som ogsaa understreget af den svenske Biskop Gustaf Aulén i Forordet til den svenske Udgave, mange brændende Spørgsmaal i den russiske Kirkes Forhold i Sovjet, som man ikke faar Svar paa gennem denne Bog, men eet føler man sig overbevist om, naar man har sluttet Læsningen, og det er de russiske Kristnes lidenskabelige Had til Nazisterne, det dirrer paa hver Side, og deres Offervilje i Kampen og deres Loyalitet mod det Styre, der med Kraft og Genialitet forsvarer det hellige Ruslands Jord.

Send Bladet til en Ven paa Landet, men forsigtigt!

Et Hyrdebrev fra Danmarks Biskopper

Søndag den 27. Februar oplæstes i alle Landets Kirker et Hyrdebrev, hvori det bl. a. siges:

»Vi er fælles med alle, som bekymres for vort Folks Frihed og aandelige Sundhed. Vi mødes i Sorg over, at gode danske Mænd, blandt dem vor store Digter, en uforfærdet Kirkens Tjener, er faldet som Ofre for de onde Kræfter, der er sluppet løs iblandt os....

Lad os ikke blot ved Gudstjenesten, men ogsaa i vore Hjem bede for vor Konge, vort Folk og vort Land, om dog en ny Dag maa oprinde over Danmark! Lad os bede for vore nordiske Søsterkirker.

Lad os bede for Guds gamle Ejendomsfolk, at Gud vil hjælpe der, hvor vi ikke øjner Vej.

Lad os bede for alle, som lider under Vold og Uret, for alle, som har mistet deres Frihed, for vore bortførte Landsmænd, for dem, som ved Krigens Gang er skilt fra deres Hjem og os.

Lad os bede for alle, som under Udøvelsen af deres Pligt i Tjeneste for vort Folk sætter Livet ind, for alle sørgende, nødlidende og tvivlende og for de forpinte Samvittigheder.

Lad os bede for vor Øvrighed, at den maa faa Lykke til at fremme, hvad der er Sandhed og Ret!....«

Endnu en Gang nogle Ord om

Danmarks tyske Radio

Sideløbende med den Terror, Nazisterne udfolder under saa megen Hemmelighedsfuldhed, at kun de, der direkte eller indirekte rammes, har noget egentligt Kendskab dertil, gør Dr. Best sig mangfoldige Bestræbelser for at give det Udseende af, at alt omtrent er ved det gamle i Danmark.

De Landsmænd, der sidder fjernt fra Begivenhederne, hvad enten det er i New York eller Moskva eller paa det fynske Bondeland, og som fortrinsvis henter deres Oplysninger om Forholdene i Landet gennem Radioen, kan ikke andet end tro, at »her gaar det godt.«

Allerede i vort Januarnummer behandlede vi udførligt Radioens Stilling efter 29. August og henstillede til Radiofoniledere at frasige sig deres Medarbejderskab ved første Lejlighed, for at de ikke ved deres Tilstedeværelse skulde lokke retsindige Mænd og Kvinder til at optræde paa den tyske Scene. Denne Opfordring er blevet fulgt, for saa vidt som Statsradiofoniens Embedsmænd i en Skrivelse af 11/2 i Aar har anmodet Undervisningsministeriet om at faa bevilliget deres

Afsked; Ministeriet har imidlertid meddelt Embedsmændene, at man under Hensyn til Konsekvenserne og de nuværende Embedsmænds fortjenstfulde Gerning ikke har ment at kunne imødekomme det ansøgte. Det maa i høj Grad anerkendes, at Radiofoniens ledende Folk har taget denne Beslutning, og man maa ønske dem Mod og Kraft til at føre deres Begæring igennem paa Trods af Ministeriets Modstand.

Imidlertid omtalte vi ogsaa i vor Artikel de optrædende og krævede, at kun de, der *vil* støtte Fjendens Sag, optræder i den danske Radio under de nuværende Forhold, saaledes at ingen Tvivl længere er mulig, men alle erkender, at vor Radio i Dag er Goebbels' Talerør.

Mange har fulgt denne vor Opfordring, men endnu forekommer det daglig, at danske Mænd og Kvinder bevidst eller ubevidst kommer Goebbels og Best til Hjælp i deres Forsøg paa at bedrage det danske Folk. Lad os f. Eks. se paa, hvem der har haft Ordet i Februar Maaned.

Den 14/2 talte saaledes Tom Kristensen særdeles aandfuldt om den udmærkede afdøde Digter Sophus Michaelis. Ingen vilde have savnet dette Foredrag, og Tom Kristensen vilde have gjort sit Land en Tjeneste ved ikke at have tilbudt Nazisterne sin Hjælp. Den 27/2 diskuterede Forfatteren Leck Fischer og Johannes Møller »Hvad er Kunst?«. I de sidst forløbne 2000 Aar er det endnu ikke lykkedes at naa til Enighed om dette delikate Spørgsmaal, saa hvorfor ikke have udsat Diskussionen de Par Maaneder, der kan være tilbage? Den 1/3 talte Frk. Anna Westergaard (Landstingsmedlem og altsaa Medlem af den Rigsdag, der den 29. August nedlagde sit Arbejde som Protest mod Tyskerne) om noget saa livsvigtigt som »de frigjorte Hænder«. Os bekendt har hverken den danske Rigsdag eller det danske Folk som Helhed endnu faaet sine Hænder frigjort af de Baand, Tyskerne har lagt om dem, saa ogsaa Frk. Westergaard havde tjent saavel sig selv som Rigsdagen og Landet bedre ved at tie stille. Kongelige Skuespillere (med fast Gage fra det kgl. Teater) gæstererer hver Aften i Radioen og føler tilsyneladende intet som helst Ubehag ved at optræde Side om Side med det Goebbel'ske Talekor Krenchel, Høyer o. s. v. Mogens Davidsen læser op (10/2), Magister Ejnar Tassing holder Foredrag (9/2), Kaj Flor fra Berlingske Tidende ligeledes (9/2), Morten Korch forelæser vennesæle Historier (2/2), og »Farmaceuten«, Sven Holm (1/2) giver gode Raad, — dog ikke om det, der levende interesserer og optager Lytterne, nemlig hvorledes Tyskerne skal bekæmpes.

Og alt imens gnider Hr. Best sig i Hænderne. Han faar disse Herrer og Damer som en saare værdifuld Medhjælp til at bevise, at Danmark stadig indtager noget af en Særstilling blandt de okkuperede Lande.

Disse Forhold maa bringes til Ophør. Det danske Folk kan ikke finde sig i, at mens Tyskerne arresterer, deporterer og myrder hundredevis af gode danske Borgere, optræder danske Kunstnere og Foredragsholdere i den tyskdirigerede Radio og er med til at bibringe store Dele af Befolkningen det falske Indtryk, at i Danmark hersker der Ro og Fred og ordnede Tilstande.

Vi er klar over, at ikke alle kan frasige sig deres Arbejde omgaaende. De fast engagerede, Musikerne og lignende, maa have Tid til at sikre sig anden Beskæftigelse, men der er talrige andre, som uden Skade for sig selv og til uvurderlig Gavn for Frihedskampen og Landet aldeles omgaaende kan frasige sig ethvert Medarbejderskab ved den Goebbel'ske Radio. Det gælder de medvirkende ved Skoleudsendelserne (deres Foredrag censureres, Passager, som ikke passer Tyskerne, stryges, de er med andre Ord kun tyske Redskaber); af udøvende Kunstnere gælder det alle de Solister, for hvem Radioen kun betyder en Biindtægt; det gælder alle de Kunstnere fra det kgl. Teater som fra Privatteatrene, som ogsaa kun har Radiooptræden som Bierhverv, og det gælder alle de Foredragsholdere, der griber enhver Lejlighed til selv at smede et Foredrag sammen og tilbyde det til Radioen.

Det er blevet sagt, at Vægring ved at optræde i Radioen kan betyde Forbud mod at optræde andetsteds for Kunstnerne. Men er det Tilfældet, maa de som deres norske Kolleger bringe dette Offer. Der er mange andre, der sætter Livet i Vove ved deres Indsats for Landets Frihed. Et andet Argument, som ærlige, rettænkende Kunstnere har anført, er, at man ved at optræde i Radioen saa meget som muligt tog Pladsen op for den tyske Propaganda. Men denne Indvending gælder ikke. Den tyske Propaganda tager sig den Plads, den har Brug for, og er iøvrigt

kun interesseret i at blive indrammet af saa gode danske Navne som vel muligt — saa haaber man, den glider lettere ned!

Radioen er mere end noget andet Nationens Ansigt saavel indadtil som udadtil, det gælder ikke mindst for et lille Land som vort. Men under den tyske Direktion er den kun en Maske, der skjuler de sande Følelser og Tanker i vort Land. Lad den usminket afsløre, hvem det er, der er Herrer for Tiden, og ikke bidrage til at tilsløre Forholdene, som de er. Dette kan kun ske ved, at danske Kunstnere, Foredragsholdere etc., kort sagt alle de, som før i Tiden ved deres Optræden og Bidrag var med til gennem Radioen at skabe Billedet af det demokratiske Danmark, nu følger Folkets Eksempel og viser Tyskerne Ryggen.

Bombardementernes Velsignelser

I »Archiv für Biologie und Rassenlehre«, Bd. 30, findes en Artikel af en højtstaaende tysk nazistisk Officer. Artiklens Titel er: »*Nytten af et Luftbombardement for Raceudvalgets og den sociale Hygiejnes Standpunkt*«. Der staar — ordret citeret — følgende:

»Det er de tættest befolkede Kvarterer, der lider mest. Disse Kvarterer beboes af Fattigfolk, der ingen Fremgang har haft i Livet, af Samfundets arveløse, som man paa denne Maade bliver af med. Eksplosionen af Bomber paa en ton eller mere foraarsager desuden ved den Skade, der sker, talrige Tilfælde af Sindssyge. Mennesker med daarlige Nerver kan ikke taale et Bombardement. Saaledes hjælper Bombardementerne os til at opdage de Nervesvækkede og udrense dem af Samfundslivet. Saasnart disse Syge er opdaget, behøver man blot at sterilisere dem for at forbedre Raceudvalget...«

Denne Hjælp ydede Tyskerne altsaa England i 1940—41. I Dag, hvor de engelsk-amerikanske Luftangreb giver Nazisterne al ønskelig Lejlighed til at »forbedre Raceudvalget« i deres egne Rækker, jamrer de imidlertid med Goebbels i Spidsen over »Terror« og glemmer ganske at betragte Sagen fra »den sociale Hygiejnes Standpunkt«.

I korte Træk

Da Rantzausminde Baadebyggeri, Hesthaugeværftet og Staalskibsværftet i Svendborg i Begyndelsen af Februar havde været udsat for Sabotage, blev der som Svar foretaget Bombeattentater mod Byens Domhus og en Herreekviperingsforretning, hvis Indehaver er kendt for sin gode nationale Holdning. Det bedste Bevis for, hvem det er, der iværksætter Hærværket, er, at tyske Soldater med Maskinpistoler i 20 Minutter opholdt dansk Politi og Redningskorps for at hæmme Rednings- og Eftersøgningsarbejdet.

— — — —

Schalburgkorpset, der er unddraget vort Politis Myndighedsomraade, har nu maattet gaa ind paa at afskedige de Medlemmer, der overbevises om Forbrydelser. Saaledes blev to Mand i Ringsted, der var grebet i Tyveri, overleveret til vore egne Myndigheder. De var saa unge, at de maatte under Børneværnet! Derimod er der ikke Tale om at afskaffe tidligere straffede Personer, — det vilde i for høj Grad reducere Korpsets Størrelse. Det var som bekendt med stor Modvilje, dets Ledelse for nogen Tid siden maatte give Afkald paa to Medlemmer, som viste sig at være Aandssvage, der var flygtet fra Ebberødgaard; de to Patienter havde ikke virket paafaldende imellem de øvrige Schalburgfolk.

— — — —

Naar Tyskerne har tilladt den svenske Radioavis at bringe ret fyldige Oplysninger om Forholdene i Danmark, skyldes det Ønsket om derved at kvæle Dansk Pressetjeneste i Stockholm. Pressetjenesten udsender daglige Meddelelser til den frie Verden om Frihedskampen herhjemme, og selv om der nu og da paa Grund af de vanskelige Kommunikationsforhold er indtruffet Fejl, er det et meget værdifuldt og dygtigt Arbejde, Pressetjenesten gør for vort Land.

— — — —

Til det tyske Lazaret paa Nyelandsvej er der rekvireret meget store Mængder Dækketøj etc. fra Frederiksberg Hospital, saaledes omtrent 2000 Lagener, 500 Madrasser, ca. 1300 Uldtæpper, over 1100 Haandklæder, 250 Hovedmadrasser m. m. Denne Plyndring af de i Forvejen sparsomme Beholdninger har bragt Hospitalet i en meget vanskelig Situation.

— — — —

Kraks blaa Bog udkommer ikke i Aar, fordi Redaktionen fornuftigvis har nægtet at bøje sig for et tysk Krav om, at alle jødiske Navne skulde fjernes.

— — — —

Tysk Systematik: Under en Samtale med en højtstaaende tysk Officer bemærkede en Dansker fornylig, at Tyskerne jo gør sig forhadt overalt. Officeren lod sig dog ikke slaa ned heraf, men svarede: »Ich weiss schon. Aber nach dem Sieg werden wir uns systematisch beliebt machen!«

(...efter Sejren vil vi systematisk gøre os elsket!)

— — — —

Civiling. Erling Bache, Gentofte, er ikke identisk med den nazistiske Forfatter af samme Navn!

I London Radioens danske Udsendelse d. 27/2 udtalte Christmas Møller bl. a.:

»...De kan forstaa, at mange har faaet den Opfattelse, enten at vi er blevet anerkendt som Allierede, eller at jeg f. Eks. ved et Møde af Parlamentets internationale Gruppe ligefrem tryglede derom. Begge Dele er urigtige. Den mest betydningsfulde Udtalelse, som til Dato er fremsat, er Udenrigsminister Edens. Han hyldede den danske Hjemmefront og Modstand. Denne Hyldest var det mest bemærkelsesværdige, han sagde. Og den siger hjem til Danmark, at nu i Krigens afgørende Fase gælder ikke, om man har den rette Mening, Tro og Anskuelse. Det er godt, men det, som tæller, vejer, det er Handlingen, den aktive Hjælp. Hvorfor tror De, Churchill hyldede Tito saa voldsomt? Og derfor maa enhver Dansker forstaa og følge dette Raad i den videre Udvikling. Man siger hjemme, at jeg tryglede om, at vi skulde blive Allierede. Nej, jeg sagde det modsatte, nemlig at vi forstod, at vi ikke kunde blive allieret fuldt og helt; det var mig en Sorg, men enhver kunde indse, at saadan var nu Danmarks Skæbne blevet, indtil vi kan handle frit igen. Jeg tilføjede: Danmark fortjener i Kraft af Sabotagen og den øvrige aktive Modstand at blive betragtet som en Slags Allieret og faa de deraf flydende Fordele. Og dette Standpunkt fastholder jeg. Hjemmefrontens Stilling er den afgørende. Jo mere Danmark kæmper, jo større Samling om alt Undergrundsarbejde, om Danmarks Frihedsraad, jo mere vil der blive regnet med os. Det er Handlingen og Gerningerne, som alene tæller i denne haarde Tid.«

Redaktionen sluttet den 4. Marts 1944.